

SOFTWAKE

Ledenblad van de regio NOORD

Port Betaald

Assen en omstreken
Emmen
Fryslân
Groningen

18 NOORD

DECEMBER
2020

De SCHAKEL, waarin opgenomen Hugroniek, is het ledenblad van de afdelingen Fryslân, Groningen en Assen e.o. van het Humanistisch Verbond.

De Schakel verschijnt 4 x per jaar.

de komende nummers:

5 maart 2021 deadline 9-2-2021

11 juni 2021 deadline 20-5-2021

10 september 2021 deadline 13-8-21

10 december 2021 deadline 18-11-21

REDACTIEADRES SCHAKEL

Baukje Scheppink
Vijzelstraat 8, 8911 EW Leeuwarden
baukje.scheppink@gmail.com
0511-477083

WEBMASTERS

Groningen Donald Elsas

delsas@xs4all.nl

Assen e.o. Henk van der Zijden

henkvanderzijden@outlook.com

Fryslân Marjoleine Beers en Roeleke Naber

secretariaat@hvfryslan.nl

Meer adressen en contactpersonen achter in de Schakel.

Een ander e-mailadres?

Geef het ook door aan het Landelijk Bureau, leden@humanistischverbond.nl, dan komen de e-mails - ook die van de afdelingen - in het vervolg op het goede adres terecht.

POSTADRESSEN EN SECRETARIATEN

Adreswijzigingen en opzeggingen naar:

Landelijke ledenadministratie

Humanistisch Verbond, Postbus 75490,
1070 AL Amsterdam 020-5219000
leden@humanistischverbond.nl

Groningen

Humanistisch Centrum
W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen
Ieke Verveld, secretaris
secr.hvgron@gmail.com
Donaties: Penningmeester HV afd. Groningen
NL 69 TRIO 0391 04 29 47
Stichting Huisvesting HV Groningen
NL10 INGB 0004 1988 73

Fryslân

Postbus 2502, 8901 AA Leeuwarden
secretariaat@hvfryslan.nl
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadm.
Facebook: Humanistisch Verbond Fryslân

Assen e.o.

Het Humanistisch Verbond afdeling Assen e.o. actief in Assen, Hoozevee, Meppel, Steenwijk en de omliggende gebieden.

Sommige activiteiten worden samen met de afdeling Groningen georganiseerd.

Aankondigingen daarvan zijn te vinden op zowel de website van Groningen als die van Assen.

Pottenbakkerstraat 49, 9403 VX Assen
secr.hvassen@gmail.com

Fieneke Stronkhorst, secretaris

Facebook: Humanistisch Verbond Assen

Emmen

Andries Kiel camalo@mail.com

AGENDA NOORD

datum	afdeling	activiteit		pagina
zondag 13 december 2020	Fryslân	Filosofie ve BP	Lisa Doeland	26
zondag 13 december 2020	Groningen	Wandeling	Hoornse Plas	37
zondag 3 januari 2021	Groningen	Wandeling	Eelde	36
woensdag 6 januari 2021	Fryslân	Palaver	Leeuwarden	*
zondag 10 januari 2021	Fryslân	Filosofie ve BP	Els Maeckelberghe	26
donderdag 14 januari 2021	Fryslân	Palaver	Zuidwest Fryslân	20
zondag 17 januari 2021	Assen e.o.	Nieuwjaarsbijeenkomst	Fysiek of Digitaal	9
zondag 24 januari 2021	Fryslân	Filosofie ve BP	Frank en Maarten Meester	27
zondag 31 januari 2021	Groningen	Nieuwjaarsbijeenkomst		33
woensdag 3 februari 2021	Fryslân	Palaver	Leeuwarden	*
zondag 7 februari 2021	Groningen	Wandeling	Noordlaarderbos	36
zondag 14 februari 2021	Fryslân	Filosofie ve BP	Sjaak Koenis	27
Woensdag 17 februari 2021	Assen e.o.	ALV	Schriftelijk	9
woensdag 3 maart 2021	Fryslân	Palaver	Leeuwarden	*
donderdag 4 maart 2021	Fryslân	Palaver	ZW Fryslân	20
zondag 7 maart 2021	Groningen	Wandeling	Glimmen	37
zondag 14 maart 2021	Fryslân	Filosofie ve BP	Jaap van Ginneken	27
donderdag 25 maart 2021	Assen e.o.	Lezing	Break-out Team	9
woensdag 7 april 2021	Fryslân	Palaver	Leeuwarden	*
woensdag 5 mei 2021	Fryslân	Palaver	Leeuwarden	*
zaterdag 15 mei 2021	Groningen	Cursus	Mens zijn in de 21ste eeuw	38
zaterdag 29 mei 2021	Groningen	Cursus	Mens zijn in de 21ste eeuw	38
woensdag 2 juni 2021	Fryslân	Palaver	Leeuwarden	*

* palavers Leeuwarden: informatie bij Jan Wijbenga voorzitter@hvfryslan.nl

OPROEP

De afgelopen maanden bezocht ik als humanistisch geestelijk verzorger een man thuis. Hij vertelde in de jaren '80 in contact te zijn gekomen met het humanisme door het blad Humanist. Het moet in 1976 geweest zijn, dat er een editie met als thema 'de dood' verscheen. Juist dit nummer was voor de man heel interessant. Nu proberen we deze uitgave van de Humanist te vinden. Is er iemand die deze uitgave nog in bezit heeft en het zou willen uitlenen?

Wietske Cuperus 06 832 63 099

Oproep

KLASSEN is een project dat bestaat uit een documentaireserie en een impact programma dat gaat over de strijd voor gelijke kansen in het onderwijs. Human heeft de eerste uitzending van **KLASSEN** al op NPO1 uitgezonden op 30 november. Na de laatste uitzending van de documentaireserie in januari 2021 wordt er in elke provincie een “meet up” georganiseerd.

L A S S E N

In deze meet ups gaan we naar aanleiding van de verhalen uit de serie **KLASSEN** het gesprek aan met onderwijsprofessionals (van conciërge tot bestuurder), lokale politici en andere betrokkenen in het onderwijs over wat er nodig is om kansenongelijkheid in het primaire en secundaire onderwijs te bestrijden. In elke meet up komen we zo tot de tien belangrijkste voorwaarden die nodig zijn bij het creëren van kansen voor álle kinderen. Vervolgens maken we concrete afspraken om te zorgen dat er echt stappen worden gezet.

Bent u of kent u iemand die weet wat er speelt op scholen? Kent u mensen die hier tijdens de meet ups over willen meepraten of goede oplossingen tegen kansenongelijkheid willen delen? Laat het ons dan weten!

Mail Chaima@eenvandejongens.nl of naar uw eigen secretariaat.

Chaima Nbigui Redacteur/Programmamaker Impacttraject **KLASSEN**

Lees meer over dit project op:

www.human.nl/klassen.html

GELIJK

Ge

In maart van dit jaar, wij zaten aan het andere eind van de wereld, oordeelde van Dissel over mondkapjes. Ze zouden geen functie hebben, sterker, het gebruik zou een risico inhouden. Mijn eerste reactie was: "Dit klopt niet; ze zijn er gewoon niet, er is een tekort." De schrijnende ellende in de verpleeghuizen, het tekort aan beschermend materiaal en de te betreuren doden ondersteunden mijn gelijk. Gewoonlijk is mijn gelijk wel strelend maar dit was pijnlijk. Mijn tweede reactie was: "Zijn wij nou zo slim of is de rest van de wereld zo dom?" Mijn derde reactie: "Er zal wel een kern van waarheid in zitten. We wachten af welke feiten zich aandienen."

Wij hebben onze kinderen opgevoed met: 'Het is leuk om gelijk hebben maar je moet het niet altijd willen krijgen'. Dat viel doorgaans niet in goede aarde want pubers hebben het gelijk aan hun kant. Spijtig genoeg voor hen geldt dat ook voor ons als ouders. De waarheid ligt in het midden maar er is ook een gezagsrelatie. Dat ontslaat je als ouders niet van de verplichting om goede argumenten te hebben. 'Omdat ik het zeg' is geen sterk argument. In een machtsrelatie gaat het er niet om wie er gelijk heeft maar wie het voor het zeggen heeft. In een gezagsrelatie moet het gelijk zichzelf verklaren. Gelijk hebben is een kunst, gelijk krijgen is een gunst. De werkelijke kunst van het gelijk hebben is het vermogen het ongelijk van de ander draaglijk te maken. Het is ook een kunst het gelijk, de overtuiging en de waarheid te verbinden.

Ik vond laatst een cartoon met de tekst: "Hoe kun je het nou niet met me eens zijn als ik zo ontzettend gelijk heb?!" Dit refereert aan een onbetwistbaar gelijk, een gelijk dat gebaseerd is op feiten. Een samenhangend geheel van feiten vormt namelijk de waarheid. Voor monotheïstische godsdiensten is de waarheid absoluut; het dogma is de legitimatie van het gelijk. Voor mij staat waarheid per definitie ter discussie maar is wel benaderbaar, met hoge waarschijnlijkheid, objectiveerbaar en verifieerbaar. We kunnen het eens zijn over de waarheid. We kunnen elkaar zo nodig gelijk geven. Dé absolute waarheid bestaat niet,

Gelijk

volgens Hans Achterhuis, onze laatste gast in Filosofie voor een breed publiek. En hij heeft gelijk, denk ik.

Maar wat te doen als je geen gelijk hebt maar het wel wil krijgen? Een probaat middel is de leugen. Tegenover de waarheid staat onwaarheid of de leugen als bewust gehanteerde onwaarheid. Volgens Hans Achterhuis is het, gelet op de consequenties, soms verstandiger te liegen dan de waarheid te spreken. Spelen met de waarheid behoort tot de mores binnen de politiek en de zakenwereld. De waarheid is daar onderhevig aan belangen, electoraal en financieel. Maar liegen maakt meer kapot dan je lief is. Je kunt er ook voor kiezen om te zwijgen. Of gewoon uit te gaan van de simpele waarheid.

De filosofie beweegt zich in het speelveld van werkelijkheid, waarheid, subject en object, logica, empirie, rede en emotie, samenkomend in het prachtige begrip 'waarheidsvinding'. Wij moeten het in de praktijk doen met wat ons gegeven is: gezond verstand of het juridische redelijkheid en billijkheid, volgens afgesproken sociale normen. En juist deze normen staan ter discussie. Dat leidt de laatste tijd, helaas, tot een toename van het claimen van gelijk op basis van een mening. En deze mening is vaak gebaseerd op andere drijfveren dan waarheidsvinding. Hoewel, uiteindelijk is een feit ook maar een mening, nietwaar? Heb ik gelijk of niet?

AGENDA

HV Assen e.o.

Voor zover corona(maatregelen) geen roet in het eten gooi(t)(en), worden door en voor de afdeling Assen e.o. de volgende activiteiten georganiseerd.

TERUGKERENDE ACTIVITEITEN GEORGANISEERD DOOR DE ACTIVITEITENCOMMISSIE

Humanistisch Café

Zolang de horeca gesloten is, zal het humanistisch café niet plaats kunnen vinden. Zodra we weer mogen en kunnen starten wordt dat bekend gemaakt via de mail en website.

Eten met gespreksstof

Deze activiteit zal helaas de komende tijd op een laag pitje gezet moeten worden, omdat het meestal niet mogelijk is met een aantal personen in huiselijke kring de 1,5 meter te waarborgen. Bovendien staan de huidige coronavoorschriften het niet toe om meer dan 3 personen thuis te ontvangen.

Wandelingen

Ook de wandelingen zullen tijdelijk stopgezet moeten worden. Zodra het weer is toegestaan informeren wij u via de mail en website.

Nieuwe activiteit in Coronatijd *Voor Leden door Leden*

Wanneer deze bijzondere Coronafase voorbij is, komen weer de mogelijkheden om elkaar te treffen. Als activiteitencommissie hebben we een nieuw plan:

Bijeenkomsten

Op een dagdeel (ochtend, middag of avond) komen belangstellenden bij elkaar. Eén, 2 of 3 leden vertellen/presenteren iets over hun specifieke hobby, werk (nu of uit het verleden), interesse of vaardigheid.

Heb je een interessant thema wat je zou kunnen inbrengen?

Mail of bel ons, zodat we samen kunnen bekijken of het past.

Wij zoeken naar een geschikte locatie en proberen een aantrekkelijk programma te maken voor 1 dagdeel. Eerst willen we graag weten welke mensen wat willen doen.

Reacties graag naar de activiteitencommissie:

Wim Roeleveld 0599-234497/ 06-51322851 roeleveld.wim@gmail.com

Jan Kolkman 0592-413291 anjankolkman@gmail.com

Ons bestuur heeft een planning gemaakt voor de bijeenkomsten in de maanden januari, februari en maart. Uiteraard hebben we geen idee, hoe de wereld er tegen die tijd uit ziet. We houden u op de hoogte via de nieuwsbrief en de website.

Nieuwjaarsbijeenkomst

17 januari 2021

Op dit moment oriënteren wij ons op de *inhoud* van de eerste bijeenkomst in het nieuwe jaar. Wij zoeken naar hedendaagse filosofen die de thema's volksgezondheid en milieu bestuderen in relatie tot de coronaperikelen, welke ons in 2020 zo bezighouden.

Wat de *vorm* betreft zullen wij ons laten leiden door de mogelijkheden die ons geboden worden én de ervaring die wij hebben opgedaan in 2020.

Algemene ledenvergadering

17 februari 2021

Op 25 februari 2020 heeft onze Algemene ledenvergadering plaatsgevonden. Achteraf was dat de laatste mogelijkheid waarop het was toegestaan, gezien de uitbraak van Covid-19. Het bestuur heeft nu besloten om in 2021 een schriftelijke ALV te houden.

Wij hebben dit getoetst bij het Landelijk Bureau. Er is een noodwet van toepassing die het mogelijk maakt om de leden digitaal te raadplegen ook al is dat niet in de statuten opgenomen. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/04/03/spoedwetgeving-op-het-terrein-van-justitie-en-veiligheid>

25 maart 2021

Het Manifest 'Onderweg naar het Post-Corona tijdperk'

Het Break-out Team is een groep betrokken denkers en doeners. Tijdens onze bijeenkomst op 25 maart gaan we met elkaar van gedachten wisselen en denken over de weeffouten in ons huidige systeem. Het manifest van het eerder genoemde Break-out Team gebruiken we daarbij als leidraad. We doen onderzoek naar nieuwe manieren in de praktijk, zodat we deze corona crisis als versnelling kunnen gebruiken om de samenleving anders in te richten. Samen gaan we onderzoek doen naar een inrichting van onze maatschappij die past bij de waarden die leidend zouden moeten zijn in een duurzame, inclusieve, democratische post-corona samenleving.

www.breakoutteam.nl/manifest

Hoe werk ik aan mijn Bildungsproces

En welke rol speel ik in dat proces van anderen?

Sinds kort ben ik lid van het Humanistisch verbond. In het welkomgesprekje met Fienke vertelde ze mij over Bildung en de avond van 12 oktober. Na een week zat ik vol enthousiasme samen met mijn man en Marlies in het voorbereidingsgroepje onder leiding van Marlon. Door de gesprekken en het leeswerk ben ik aan het denken gezet: *“hoe heb ik mij ontwikkeld tot wie ik nu ben”, “wie heeft me daartoe aangezet? Of mee geholpen”* en *“welke eigenschappen had diegene en/of heb ikzelf, waardoor mijn Bildung mogelijk is geworden?”*

Deze vragen zijn door 25 leden overdacht en uitgesproken op de avond van 12 oktober. Antwoorden zijn o.a. nieuwsgierigheid, aandacht, luisteren, kansen krijgen en durven nemen. Het uitgebreide verslag is te vinden op onze website :

<https://files.humanistischverbond.nl/app/uploads/2020/10/20200000/Verslag-programma-12-oktober1.pdf>

Wat door gebrek aan tijd niet echt tot zijn recht gekomen is, is de vraag: *“Hoe werk ik aan mijn Bildungs proces en welke rol speel ik in dat proces van anderen?”* Denken hierover en bewust worden wat ik eigenlijk op eenvoudige wijze kan doen, maakte mij echt blij. **Een nieuwe bewuste manier van zingeving, alleen door anders te kijken, ik doe niets anders dan ik al deed!**

Wat doe ik zoal?

Ik ga met de kleinkinderen in alle rust kastanjes zoeken. Mijn hele mand is na drie keer vol. We genieten van de mooie glans en kijken hoe ze soms nog in “hun jasje” vastzitten. Er zijn ook nog eikeltjes! Een mooie andere vorm, met en zonder hoedjes! Bij regen pakken we er ieder twee uit en uit mijn rugtasje komen (toevallig) wat wiebelogen en veren.... we gaan een pauw maken. Wat voor kleuren zijn de veren, hoe maak je gaatjes, wat voor geluid maakt de pauw. Zomaar wat kleine dingen en vooral het wonder en de schoonheid van de natuur krijgen ze mee en het belang van samenwerken.

Met een vriendin praat ik over onze kleinkinderen. Ik hoor hoe zij ze ruimte geeft, erkenning geeft, vragen stelt en waardeert om hun keuzes en inzichten. Ik kan mijn inzet delen en erbij stil staan.

Op 5 december krijgen ze een boek over “alles wat ik voel” van Stine Jensen, een boek waar hun ouders en ik uit kunnen voorlezen met tussendoor gesprekjes en delen van eigen ervaringen.

Mijn kleinzoon is net naar de middelbare school. Ik bel hem en vraag hoe het is voor hem. Hij lijkt het onzin te vinden, want het is “goed” en tot verder gesprek komt het niet, toch krijgt hij belangstelling én waardering, wat diep weg voelbaar zal zijn.

Een gesprek met een jongeman op de Bildungsavond. Hij komt uit nieuwsgierigheid en behoefte aan vorming naar deze avond. Ik ervaar dat hij Bildung ter plekke waarmaakt. Na

even praten leert hij mij dat de website VanPlan.nl voor iedere avond kan aangeven wat er in de buurt te doen is. Zo helpt hij weer bij mijn Bildung.

Met een vriendin heb ik gesprekken over de dood en haar en mijn wensen t.a.v. levenseinde. We luisteren, vragen en vullen elkaar aan. Ik help haar de weg te vinden op internet en zo lid te worden van de NVVE. Later vullen we de papieren van de NVVE in. Deze bespreek ik daarna weer met mijn partner en hij vult ze ook in.

Ik sprak met een vriendin over Bildung en zij vertelde dat ze vooral in gesprek komt met de jonge mensen om haar heen door te luisteren, kleine gebaren zoals wenkbrauwen ophalen of knikken en dan een vraag over het onderwerp te stellen. Niet haar mening geven maar open vragen stellen, zodat de jongeren gaan nadenken over het onderwerp en er echt gesprek komt.

Allemaal gewone dagelijkse dingen die door een open houding en nieuwsgierigheid in onszelf en de ander aspecten van Bildung zijn.

Herkent u delen? Ziet u hoe u bijdraagt aan Bildung bij anderen? Hebt u ook mooie, gewone voorbeelden? Schrijf het op en deel het in De Schakel. Het is ook Bildung voor ons allen.

Daarnaast willen mijn man en ik graag een gespreksgroep opzetten met mensen die zich willen bezighouden met verdiepen in onderwerpen die verband houden met onze waarden, opvattingen van hoe te leven en hoe deze waarden in gedrag toe te passen in ons persoonlijk leven. Mijn behoefte is om zelf meer bewust te worden wat mijn waarden eigenlijk zijn en hoe leef ik ernaar? Is het lijstje van waarden van het Humanistisch verbond universeel? Hoe om te gaan met iemand die totaal andere waarden heeft? Welke hindernissen en blinde vlekken kom ik tegen? Waar liggen de grenzen in het sociale leven om mijn waarden in gedrag om te zetten? Zijn mijn denkbeelden (boekenwijsheid en geleende opvattingen) realistisch en herkenbaar in mijn omgang met anderen? Wat houdt het woord 'humanist' eigenlijk in? In gesprekken met anderen, waarin je elkaar kunt bevragen vanuit concrete persoonlijke voorbeelden en zicht krijgt op de dilemma's waarmee je wordt geconfronteerd, word ik opnieuw aan het denken gezet hierover en kunnen we elkaar stimuleren onze waarden meer te integreren in het dagelijks leven.

Wie hier ook behoefte aan heeft kan dit aangeven op de mail:

a.nieuwland@xs4all.nl

Reinder van Til en Aurinda Nieuwland

Hoe de Schakel ons verbond

Schakel: "iets dat of iemand die de verbinding vormt"

In de Schakel van september stonden twee, op zich losstaande, berichten die toch geschakeld konden worden: een in memoriam over een HV-bestuurder uit Fryslân en een presentatie van een nieuwe HV-bestuurder uit Drenthe. Beide berichten leidden tot een bijzondere verbinding!

Eind september ontving ik een verrassende reactie op mijn presentatie als aspirant bestuurslid: *"Enige tijd geleden kreeg ik de Schakel, zoals altijd trouwens, maar deze keer bijzonder omdat er een In Memoriam instond, van mijn man: Wil Boelema. Mooi verwoord door zijn vriend Ron Muijzer. Ik was heel blij om dit te kunnen lezen. Maar bij het verder doorbladeren zag ik jouw naam plotseling: Marlon Busstra! Jij was mijn docente verpleegkunde, toen ik in opleiding was in het Wilhelmina Gasthuis. Ik ben Mariëlle van der Zon, en heb goede herinneringen aan jouw manier van lesgeven."*

Dit mailtje veroorzaakte bij mij een vloed van herinneringen aan de kleine groep leerling-verpleegkundigen die ik als docente les gaf en mocht begeleiden in hun leer- en werkproces. Slechts twee mailtjes werden gewisseld voordat Mariëlle bij mij voor de deur stond en wij elkaar -op afstand- moesten begroeten.

Op afstand vanwege de corona maatregelen, maar ...oh zo dichtbij qua emoties! Nu alweer 43 jaar geleden namen wij afscheid van elkaar en de Schakel heeft ons nu verbonden. Omdat Mariëlle nog contact heeft met enkele collega's uit die tijd zijn we vast van plan meerdere schakels te leggen om met elkaar bij de praten over de tussen ons liggende jaren.

Marlon Busstra, mede namens Mariëlle van der Zon

Gespreksgroep Hoogeveen

De Hoogeveense HV-gespreksgroep op zondagmorgen 10.30 uur in locatie Wolfsbos NNCZ is na de 1^e corona golf op 20 september bijeengewees.

Iedereen was er, blij, dat we elkaar na zo'n 8 maanden weer eens konden ontmoeten! Er was een ruime tafelopstelling gemaakt, dus, afstand houden was geen probleem. Er is zeer geanimeerd gediscussieerd. Het gespreksonderwerp lag uiteraard zeer voor de hand: "Corona" met al z'n ins en outs.

Wel was er tegen het eind een niet verwacht schrikmoment. Klaas Baas, onze gespreksleider sinds 2001, liet weten, dat hij wilde stoppen met deze activiteit. Niet alleen door zijn leeftijd (88) maar ook zijn gezondheid begint de laatste maanden vrij grote problemen te vertonen. Na enige pressie uit de kring kwam ondergetekende er niet onder uit toe te zeggen dat hij de komende tijd het karretje wel wilde proberen te trekken.

Hoe nu verder: De geplande bijeenkomst voor 1 november is inmiddels geschrapt. En ook 13 december lijkt nog te vroeg. We hopen daarom nu maar op het Nieuwe Jaar: 31 januari, 14 maart en 25 april. Per e-mail wordt hierover tijdig bericht.

Leden uit de regio Hoogeveen e.o. die overwegen om mee te komen doen, kunnen zich melden bij Jerk Otten, telefoon 0528 262953, email j.k.otten@home.nl. Nieuwe deelnemers zeer welkom!

SCHAKEL

Kopij voor de Schakel kunt u sturen naar het secretariaat van uw eigen afdeling, voor Assen e.o. Is dat Fienke Stronkhorst, secre.hvassen@gmail.com. De deadlines staan op pagina 2 van de Schakel.

Krijgt u een nieuw e-mailadres?

Geef dat dan ook door aan het Landelijk Bureau in Amsterdam:

leden@humanistischverbond.nl, ook de afdelingen krijgen die nieuwe informatie dan door en u mist geen nieuwsbrieven en andere interessante informatie uit de afdeling. Fienke Stronkhorst krijgt nu te vaak foutmeldingen door verkeerde en oude e-mailadressen en dat is jammer.

KLIMAATMITIGATIE EN KLIMAATADAPTATIE

klimaatverandering is een feit. Wat doen we eraan?

Voor de HV'ers in Assen was het op 18 november 2020 de eerste ervaring om een online bijeenkomst te hebben. Allard Roest, onderzoeker bij het lectoraat ruimtelijke transformaties en water van de Hanzehogeschool Groningen, legde aan de aanwezigen uit wat deze begrippen betekenen wat we er zelf aan kunnen doen om om te gaan met klimaatverandering.

Tijdens zijn lezing stelde hij via Mentimeter allerlei vragen die door de aanwezigen via hun mobieltje beantwoord werden waardoor er toch enige interactie mogelijk was.

Klimaatmitigatie is het tegengaan van verdere klimaatverandering door de bron aan te pakken. De energietransitie, technische innovaties (filters etc.) en geo-engineering zijn hier voorbeelden van. *Klimaatadaptatie* is het accepteren van- en omgaan met de effecten van een veranderend klimaat.

Het zijn verschillende begrippen en Allard Roest onderzoekt vooral de klimaatadaptatie. Hij onderzoekt hoe we als mensen omgaan met extreme weersomstandigheden en de bijbehorende risico's en dan met name in de stedelijke omgeving. Idealiter gaat het aanpassen van de fysieke stedelijke omgeving hand in hand met gedragsverandering en mentale aanpassingen maar Allard legde uit dat de praktijk weerbarstiger is en dat het niet zo eenvoudig is.

Zijn goede nieuws was dat Nederland is begonnen met een inhaalslag. In het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie moeten alle gemeenten:

- kijken waar risico's voorkomen (wateroverlast, hitte, etc.);
- plannen maken om risico's te verminderen;
- klimaatadaptatie inbedden in ontwikkelingen (bijvoorbeeld bij de aanleg van infrastructuur).

Alle gemeentes, ook Assen, doen een zogenaamde stress-test. Dat zijn modelmatige berekeningen van gevoelige plekken in de stad. Onderstaand kaartje geeft een beeld van Assen (centrum).

Maar het zijn niet alleen gemeenten, waterschappen en bedrijven die iets moeten doen. Allard sprak met de aanwezige HV'ers over wat wijzelf als burgers kunnen doen om om te gaan met klimaatrisico's in onze eigen omgeving. Klimaatadaptatie vraagt om fysieke en gedragsmatige aanpassingen.

Fysiek: meer groen om hitte te voorkomen en waterbuffers om droogte te voorkomen en pieken op te vangen. Gedragkundig: door het maken van noodplannen (wat te doen bij een ramp) en hitteplannen.

De vraag is: waar kunnen we beginnen, want slechts 40 tot 50 % van de stad is publieke ruimte en dat betekent beperkte flexibiliteit t.a.v. aanpassingen in de fysieke ruimte. Allard toonde het voorbeeld van het Zuiderdiep in Groningen. Waar ooit water was (vandaar de naam 'diep') ligt nu asfalt voor een busbaan met daarnaast stroken met stenen voor het andere verkeer. Asfalt werkt als een soort batterij en houdt warmte vast. Niet fijn tijdens een hittegolf. Je kunt het wel raden: "Eens een diep, altijd een diep", dus waar gaat het water heen bij een grote bui? Is er bijvoorbeeld een ondergronds riool dat kan werken als een rivier en het water afvoert? Allard en zijn onderzoeksgroep onderzoeken juist dit soort zaken om gemeentes te adviseren over eventuele maatregelen.

Quick wins in adaptatie in de publieke ruimte zijn volgens Allard:

- maak adaptatie onderdeel van alle onderdelen van ruimtelijke ordening: als de gemeente een parkeerplaats maakt, kan zij sponsstenen gebruiken (stenen die poreus zijn waardoor water makkelijk wegloopt);
- probeer koppelkansen te vinden: in Assen kan de gemeente bij de aanleg van het nieuwe Koopmansplein bijvoorbeeld een waterreservoir onder het plein maken.

De overige 50-60% van het stedelijke gebied is in handen van particulieren. De overheid weet niet wat daar gebeurt. Daarom is het van belang dat we zelf maatregelen treffen in onze eigen straat of tuin. Voorbeelden zijn:

- verminder de hoeveelheid water die van een perceel naar het riool gaat (regentonnen, vijvers)
- neem maatregelen om zoninval te verminderen (door bijvoorbeeld witte doeken over straat te hangen, zoals men ook in Spanje doet).

Margreet Riemersma)

VALKENSTIJN:

Symboliek en namen

Toen ik destijds -nu alweer 30 jaar geleden- ging verhuizen naar de Adelaarsweg (in Assen), kreeg ik bij wijze van spreken het landgoed Valkenstijn in de voortuin. In de vorige Schakel heeft Margreet Riemersma een mooi, overzichtelijk èn enthousiasmerend verhaal geschreven over dit landgoed. Daar wil ik graag een aanvulling op geven.

Destijds deden er diverse wilde verhalen de ronde over het echtpaar Valkenstijn-Aubry d'Arancey en hun huis. Er zouden geheime gangen naar het centrum lopen, grafrovers zouden hun slag hebben geslagen, Louise zou een dochter van Lodewijk Napoleon en zijn hofdame Johanna Hester Smith zijn. Daar bleek allemaal niets van waar te zijn. En wat betekent de dierenkop op het toegangshek en hoe zit het met de naam Vredeveld?

Ik had de behoefte er meer over te lezen, maar er zijn jaren overheen gegaan, voordat ik dat heb aangepakt. Een jaar of twee geleden ben ik me eindelijk gaan verdiepen in de geschiedenis van het landgoed en zijn bewoners. Naar aanleiding daarvan heb ik een artikel geschreven, waarin ik ook aandacht besteed aan de symboliek van het grafmonument, dat in 2001 is gerenoveerd. Ik vind het erg overdadig, bijna bombastisch en ook een beetje luguber. De meeste mensen weten wel de betekenis van een kruis of een doodshoofd/ schedel. Maar die andere tekens? Via Google en historische sites bleek al gauw dat de betekenis vaak niet eenduidig is.

Of de sombere beelden een afspiegeling van het huwelijk tussen Augustinus en Louise zijn, vraag ik me af. Het zou kunnen, maar als je iets meer weet van de symboliek van de gebruikte tekens, dan zou het ook gewoon een verbeelding van de dood en (de vergankelijkheid van) het leven kunnen zijn. Wie zal het zeggen?

SYMBOLIEK:

-zandloper: vergankelijkheid/verstrijken van de tijd, het kortstondige van het leven, het gestadig naderen van het stervensuur, boven-/onderwereld (de smalle overgang laat de

moeilijke overgang tussen de twee werelden zien), de eeuwig terugkerende cyclus van alles om ons heen, schepping/vernietiging, leven/dood, attribueert van Chronos, god van de tijd

-zandloper met vleugels: de tijd die vervliegt en de vergankelijkheid van de mens

-slang: ouroboros, begin en einde, wijst op begrenzing, op het feit dat alles besloten is binnen de macht van God, oneindigheid, het kwaad

-Levensboom: het eeuwige leven, groei van geboorte naar dood, verbinding tussen hemel en aarde, kracht en standvastigheid

-geknakte levensboom: het door de dood afgebroken leven

-fakkel/toorts: brandend: (hernieuwd) leven (wederopstanding), omgekeerd (en brandend): het gedoopte leven

-lauwerkrans: overwinning, roem en eerbetoon, eeuwig leven

-schedel: dood

-lauwerkrans en schedel samen: de heerschappij van de dood over de levenden

-kruis: geloof (christelijk symbool), verzoening, synthese tussen hemel en aarde en de vier windrichtingen

De dierenkop staat in het wapen van Vredeveld: een wolfskop met daaronder drie bloemen van de Gelderse roos (mispel), die in mei/juni met witte bloemen bloeit.

NAMEN:

De eerste bewoner (1648) was Zeino Joachim van Welvelde, tot Duirsma, Vredeveld en Woltersum. Hij was afkomstig van de havezathe de Klencke in Oosterhesselen, het stamhuis van de adellijke en invloedrijke familie Van Welvelde. Uit praktische overwegingen liet hij even buiten Assen een huis bouwen dat hij Vredeveld noemde.

Vredeveld (oorspronkelijk met een t geschreven) zou een samentrekking zijn van de Vrede van Munster (1648) en de naam Van Welvelde.

Op 1-5-1842 koopt Augustinus van Valkenstijn het huis met 5 ha. grond voor de prijs van f 9.600.-

Met de koop veranderde de naam van het huis in de volksmond langzamerhand van Vredeveld in Valkenstijn.

Etty de Boer

Het HUMANISTISCH VERBOND *en artikel 23*

Naar aanleiding van de oproep van Boris van der Ham en Tim Hofman aan Arie Slob om niet alleen van mening te veranderen maar ook de wet, werd ik, als voorzitter van de HV-afdeling Assen e.o., gebeld door een journaliste van het programma “Hilversum uit” als vertegenwoordiger van een lokale afdeling in Drenthe. Het programma werd deze keer namelijk in Hoogeveen opgenomen en rechtstreeks uitgezonden. Ze zochten iemand die namens het Humanistisch Verbond wilde deelnemen aan het gesprek, waarin de hoofdrol was weggelegd voor een vertegenwoordiger van de SGP, tevens docent aan een gereformeerde school, Willem van Hartskamp en ondernemer en VVD'er Erik Ziengs. Zaterdagmiddag 14 november jl. mocht ik dit festijn een keer meemaken. De grote gele radiobus, met een opname studio en een zithoek, stond pal voor een groot zorgcentrum.

De gespreksleider was Petra Griizen. Het onderwerp Artikel 23 van de grondwet. Hierin is vastgelegd dat iedereen met een godsdienst gerechtigd is een school gebaseerd op dat gedachtegoed te stichten en in stand te houden. Arie Slob, de huidige minster van onderwijs had zich eerder die week versproken toen hij zich liet ontvallen dat scholen rechtmatig handelen als zij van ouders verlangen dat ze door ondertekening van een verklaring, het eens zijn met het gedachtegoed van een bijzondere school ten aanzien van homoseksualiteit. Die uitpraak heeft veel stof doen opwaaien, met als gevolg veel aandacht vanuit de media hiervoor, zo ook van NPO1. Daar waar de docent omslachtig vertelde dat op zijn school uitgebreid aandacht wordt besteed aan homosexualiteit en relaties, was mijn belangrijkste punt dat in het onderwijs niet de relatie bepalend hoort te zijn, maar dat de mens als individu wordt benaderd en dat elk kind ongeacht ras, aard of achtergrond gelijke kansen moet worden geboden in zijn ontwikkeling. De discussie is te beluisteren via de website van NPO-radio 1.

Omdat ik tijdens de uitzending onvoldoende tijd had om mijn punt volledig te maken, wil ik dat in deze bijdrage alsnog doen. Mijn stelling is dat artikel 23 geschrapt moet worden.

De mens is als enig zoogdier in staat om onderling afspraken te maken en deze vast te leggen op stenen, perkament en papier. Zo zijn religieuze geschriften als Bijbel en Koran ontstaan en zijn ook wetten vastgelegd. Ze komen altijd in een bepaalde context en tijdsgericht tot stand. Gemeenschappelijk kenmerk is dat ze alle dienen om ons gedrag te beïnvloeden en daarmee ook onze vrijheid te beperken ten behoeve van een hoger doel. En daar komt macht om de hoek kijken. Met artikel 23 wordt de macht van religieuze groeperingen over haar volgers bestendigd. Hiermee is feitelijk de vermenging van kerk en staat weer in de wetgeving teruggekomen.

Sinds 1917 is er veel veranderd en is de tijd rijp geworden voor een grondwet die recht doet aan de huidige tijd. Als ik opnieuw kijk naar artikel 23 dan constateer ik dat hiermee discriminatie en uitsluiting worden bevorderd. Bijzondere scholen kunnen leerlingen

weigeren vanwege religie, aard en afkomst. Dit is regelrecht in strijd met artikel 1, maar ook met de universele verklaring van de rechten van de mens. Daarnaast leidt de praktijk van artikel 23 tot rare situaties, omdat de verdeling van het geld voor onderwijs altijd gelijk over het openbaar en bijzonder onderwijs moet plaatsvinden. Bij het oplossen van een probleem in het openbaar onderwijs moet het bedrag dat daaraan is besteed automatisch ook ten goede komen aan het bijzonder onderwijs.

Principiëler en naar mijn mening het belangrijkste argument om artikel 23 af te schaffen is, dat we als samenleving de verantwoordelijkheid hebben dat kinderen tot 18 jaar in alle vrijheid en neutraliteit geholpen worden bij het maken van de belangrijke keuzes in het leven. Daar past niet bij dat zij van kinds af aan ondergedompeld worden in de godsdienstkeuze van hun ouders. Kinderen moeten de gelegenheid hebben kennis te maken met andere culturen en levensovertuigingen, leren daar respectvol mee om te gaan en zelf ook de voor hen passende keuzes in te maken. Wij hebben de plicht ze daar zo goed mogelijk bij te begeleiden. Door ontkerkelijking en het verdwijnen van de verzuiling lijkt er zich langzamerhand een meerderheid voor herziening van de grondwet af te tekenen. Zeker nu de kwaliteit van het onderwijs volledig wordt gecontroleerd door de overheid.

Hoog tijd dus om artikel 23 goed onder de loep te laten nemen, zoals door het Humanistisch Verbond met de brief aan Arie Slob wordt voorgesteld. Een breed samengestelde staatscommissie zou dit moeten gaan doen. Wat mij betreft is zo'n staatscommissie overbodig: afschaffen dit artikel.

Henk van der Zijden

Veilig?

De SGP en een aantal voornamelijk reformatorische scholen beroepen zich op artikel 23 van de grondwet (vrijheid van onderwijs) bij de zoveelste poging mensen hun dogma op te dringen. Het gaat om scholen die op principiële gronden kinderen afwijzen die 'anders' zijn en die van de ouders verlangen dat te onderschrijven. Niet afwijzen als leerling maar als mens op basis van hun geaardheid. "Het is grondwettelijk afgedekt", aldus Arie Slob, onze Minister van Onderwijs, "als er maar een veilig schoolklimaat is." Artikel 1 (gelijke behandeling) wordt gemakshalve even vergeten. Voor deze kinderen is het per definitie onveilig op school maar ook in het gezin. Het spitst zich in deze affaire toe op kinderen die homo zijn. Maar wat ervaren kinderen die niet homo zijn, die niet 'anders' zijn? Zij realiseren zich net zo goed dat hun vriendjes en klasgenootjes afgewezen kunnen worden om wie ze zijn. Dat brengt ook voor deze kinderen een basaal gevoel van onveiligheid teweeg. Het is onze plicht er iets van te zeggen als kinderen belemmerd worden zichzelf te zijn, zich niet in vrijheid kunnen ontplooiën en niet zelf hun keuzes kunnen maken. Keuzes voor het leven, de liefde, de eigen mening, hun identiteit.

"Baas in eigen buik' is niet van deze tijd" twittert Kees van der Staaij.

"De SGP is niet van deze tijd", pareert Jesse Klaver.

Artikel 23 van onze grondwet is niet van deze tijd (1917) en moet worden afgestoft.

Guus Kuijer voegt eraan toe:

"Vrijheid van godsdienst' bezorgt mij kippenvel, want er bestaat geen godsdienst die van vrijheid houdt." Waarvan akte!

Jan Wijbenga, voorzitter HV Fryslân

HV Fryslan Palavergroep Zuidwest Friesland

Kom naar onze Palaverbijeenkomst. Verbinding maken door met elkaar te spreken over thema's die ons aangaan. Met elkaar verder in onzekere tijden. We hebben de agenda bepaald voor dit seizoen, waarvan de bijeenkomst over dementie in november niet door kon gaan. We gaan er van uit dat bij blijvende afvlakking van het virus we elkaar weer treffen in De Groene Weide Bolsward:

- Donderdag 14 januari 2021 om 19.30 uur **Wat als ik het over zou doen?**
- Donderdag 4 maart 2021 om 19.30 uur **Er bij horen.... Of niet...?**

De organisatie van deze avonden vraagt een Corona verantwoord samenzijn. De ruimte van De Groene Weide is groot genoeg om afstand te houden en toch niet ver weg te zijn van elkaar. En de gastheer heeft een Coronaprotocol. We moeten daarbij ook de aantallen borgen. De vaste bezoekers van deze HV Zuidwest Friesland bijeenkomsten hoeven zich niet apart aan te melden voor een reservering, die staan bij deze genoteerd als gereserveerd. Omdat we graag ook anderen welkom heten, zeggen we: kom juist nu en reserveer je deelname via de mail op secretariaat@hvfryslan.nl.

Waarden en vereniging 2

In de Schakel van september heb ik enkele kanttekeningen geplaatst bij de enquête over 'Waarden en vereniging', en heb ik me hardop afgevraagd of het verstandig is om in deze barre tijden veel aandacht te besteden aan ongelijke behandeling tussen kerkgangers en niet-kerkgangers.

De Nieuwsbrief van het Landelijk Bureau die ik begin deze maand ontving (Bijna vermoord omdat je niet gelooft) deed me opnieuw verontrust naar de pen grijpen. Opnieuw was sprake van slordig taalgebruik, m.n. waar begrippen als 'niet-gelovigen', 'vrijdenkers', 'atheïsten' en 'andersdenkenden' zo'n beetje als synoniemen door elkaar gebruikt worden. Dat zijn ze beslist niet! Als taalgebruik vaag is, gaat stevige stellingname snel de mist in. En ik herhaal: het HV is wat mij betreft geen belangenorganisatie voor niet-gelovigen. In dezelfde Nieuwsbrief lees ik dat het HV 'opkomt voor het recht te geloven wat je wilt'. Hoe moet ik deze uitspraak begrijpen? Worden niet veel van de actuele problemen vergroot of zelfs veroorzaakt door allerlei abjecte, onzinnige en ronduit gevaarlijke theorieën waar verontrustend veel mensen verontrustend rotsvast in geloven?

Ik geef een paar voorbeelden:

- veel, mogelijk steeds meer, mensen geloven heilig in de heilzame werking van een Grote Leider
- het geloof dat de kwaliteit van een individu bepaald wordt door factoren als sekse, seksuele voorkeur, huidskleur, leeftijd of wat dies meer zij
- blijkbaar zijn miljoenen mensen er heilig van overtuigd dat een televisiepresentator met het brein van een wraakzuchtige kleuter in staat is een land voor te zitten
- het idee dat een fotomodel, kok of dansleraar meer verstand heeft van een virus dan een viroloog
- zelfverzonnen figuren tot kern van je identiteit maken, en ze vervolgens te vuur en te zwaard verdedigen
- het geloof dat elke mening, van welke aard dan ook, respect verdient
- het geloof dat geloven voldoende is voor een goede afloop

en zo kan ik nog wel even doorgaan...

Wanneer het HV ook maar de schijn wekt, onderdak te bieden aan dit soort kletspraak, wordt het als discussieplatform onbruikbaar, ongeloofwaardig, en misschien ook zelf speelbal in de ballenbak van populistische 'dikke ikken'.

Mag een ieder vrij denken, en geloven wat hij/zij wil? Is dat waar het HV voor staat? Of bestaan er ook niet-humanistische gedachten, geloven, meningen? Is een ieder die zich 'humanist' verklaart automatisch humanist, en dus humaan? Of kunnen ook mensen en gedachten aan de kaak gesteld worden als zijnde niet-humaan en niet-humanistisch? Zullen we het daar eens over hebben?

Ron Muijzer, oud voorzitter HV Fryslân

75 jaar HV 20

In 2021 bestaat het Humanistisch Verbond 75 jaar. Deze mijlpaal wordt groots gevierd! Zo is er landelijk een viering op 6 februari. In maart zendt Human een documentaire-reeks uit over vrijdenkers en in mei opent de tentoonstelling Vrijdenkers in het Amsterdam Museum. Vanaf mei is er ook in Amsterdam een fietsroute langs een tiental sokkels waar geluisterd kan worden naar podcasts van filosofen (Modern Wonders). In de HUMAN Inc. jubileumuitgave van december 2020 is meer te lezen over het landelijk jubileumprogramma.

HV Groningen, HV Assen e.o., HV Emmen en HV Fryslân ondernemen gezamenlijk twee activiteiten Een 75 jaar HV-boekwerk en vier uitgaven van De Schakel waarin een 75-jaar HV katern wordt opgenomen.

Een cadeau voor onszelf, een zinvol boek

Dit boek heeft een doel.

Het gaat erom de kern van het humanisme te verduidelijken. Er zijn veel fantasieën en aannames rondom het humanisme, vooral van degenen die niet lid zijn van het Humanistisch Verbond, we willen proberen de kern te vatten.

Wij hopen dat leden uit Groningen, Friesland en Drenthe willen nadenken over een voorbeeld van een ervaring, een beslissing of een inzicht dat zij duidelijk associëren met het hedendaags humanisme.

Als die herinnering er is, kan die worden opgeschreven door de persoon zelf, of door iemand van de projectgroep die het boek gaat maken. Door de voorbeeldverhalen te bundelen kunnen we een mooi boek maken waar wijzelf en ook anderen wat aan kunnen hebben.

Belt of mailt u mij met voorbeelden?

Dan zien we wel hoe die in het boek komen!

Roeleke Naber 0517 795018 of roelekenaber@gmail.com

U kunt ook e-mailen naar uw eigen secretariaat (adressen op pagina 2) onder vermelding van 75-jaar HV Boek.

21

Een kado voor onszelf, een zinvol boek.

Voorbeeld

Stel u heeft niet direct een verhaal, maar wel ervaring met het afnemen van interviews en u wilt ons projectteam "75-jaar HV" komen versterken....laat het ons weten!

Dat neigt naar humanisme!

Roeleke Naber: een voorbeeld uit mijn eigen herinnering

Het gaat om een kennis van mij, volgens mij was ze lid van Vrouwen voor Vrede in 1980. In het vaandel van de beweging stond geweldloosheid op het hoogste punt: Geen strijd aangaan, niet oorlog voeren.

Toen wilde haar zoon tekenen voor de luchtmacht, hij zou een goede opleiding krijgen, officier worden en zo nodig vechten. Daar moest wel een handtekening gezet worden voor een aantal jaren klem zitten bij de luchtmacht.

Rangen en standen was voor mijn kennis ook al een ver-van-mijn-bed-show dus zij gruwde ervan.

Maar de kolonel of majoor, in elk geval een hooggeplaatste officier, kwam praten bij de ouders. Ik geloof dat je toen nog 21 moest worden om als volwassene te tellen en de handtekening van één of meer ouders was vereist.

Deze humanistische kennis van mij had nog boven haar "hang naar Vrouwen voor Vrede" het Humanisme in haar hart "je moet worden wie je bent".

Haar zoon heeft vijf jaar 'gediend', is officier geworden en heeft daarna de luchtmacht verlaten. Hij heeft een interessante en leerzame tijd gehad.

In memoriam **Gijs de Vries** (1924–2020)

Op de foto: Gijs de Vries (midden) tijdens een studiebijeenkomst in Leeuwarden in 1994, tussen Joop Kroos (geestelijk raadsman) en Cobi Cuypers (voorzitter HV-Leeuwarden)

Ergens in de eerste helft van de jaren '80 maakte ik vanuit mijn werk in het onderwijs en Vluchtelingenwerk voor het eerst kennis met Gijs de Vries, destijds wethouder bij de gemeente Leeuwarden. Ik leerde Gijs kennen als een integere, betrokken, serieuze en zeer nauwgezette bestuurder. Enige tijd later kwam ik hem tegen in het bestuur van de 'Gemeenschap Leeuwarden' van het Humanistisch Verbond (zo heette een afdeling destijds). Hij was daar, en in het Gewest Friesland, toen al vele jaren actief, samen met mensen als Tjidsger de Vries (geen familie), Jan Zeilstra, Marten Dijkstra, Kees Sterker, Joop

Kroos en Arend Berkenbosch, coryfeeën van wie sommigen Jaap van Praag nog persoonlijk ontmoet hadden. Ze wisselden om de zoveel jaar van bestuurlijke functie. Het was voor mij, als jongste van de club, uiterst leerzaam om samen te werken met deze ervaren heren, en met name Gijs blonk uit in dossierkennis, diplomatie en een nauwgezette aanpak. Ik heb

hem in al die jaren nooit kunnen betrappen op een emotionele uitschieter, een taal- of zelfs maar een spelfout.

Het heeft even geduurd voor ik er achter kwam dat in deze strijdbare en soms wat rechtlijnige bestuurder een bijzonder vriendelijke, warme en betrokken persoonlijkheid huisde, en dat deze serieuze man ook over een groot gevoel voor humor beschikte. De inzet van Gijs was vele jaren lang van onschatbare waarde voor de humanistische beweging in Friesland. Hij was een van de initiatiefnemers van Filosofie voor een Breed Publiek, een activiteit die nu aan zijn 29^e jaar bezig is.

Toen zijn gezondheid achteruit ging, en uiteindelijk vergaderen en het bezoeken van bijeenkomsten te zwaar werden, hebben we onze debatten bij hem thuis voortgezet. Tot het laatst bleef hij geïnteresseerd in medemensen, in politiek, had een scherpe, onderbouwde visie op ontwikkelingen in de samenleving, bleef zich opwinden over maatschappelijk onrecht, en voorzag hij me van waardevolle adviezen. Met hem is misschien wel de laatste van de 'founding fathers' van de humanistische beweging in Friesland gestorven. Het voelt als een

voorrecht dat ik zo lang met hem heb kunnen samenwerken, van gedachten heb gewisseld, en soms ook van mening heb mogen verschillen.

Soms worden mensen als Gijs 'humanisten (of socialisten) van de oude stempel' genoemd. In het geval van Gijs kan ik deze kwalificatie niet anders dan als een groot compliment opvatten.

Ron Muijzer, voormalig voorzitter HV-Fryslân

Ik zoek de zin van het leven in het welslagen van de projecten die ik met anderen onderneem.

**René Gude,
Filosoof (1957–2015)**

Over het Zeker weten? *Verlangen naar kennis*

Filosofen als Bacon en Descartes begonnen in de 7e eeuw met het opstellen van regels voor wetenschappelijk onderzoek, zodat uitspraken geverifieerd konden worden, en onderzoeken herhaald. In Verlichting en Romantiek werd fanatiek kennis verzameld en toegankelijk gemaakt in encyclopedieën. In de 19^e eeuw werd veel tijd en energie geïnvesteerd in scholing voor iedere burger, het ideaal van de Bildung, en het optuigen van een internationaal systeem van universiteiten en disciplines. Veel mensen vestigden hun hoop op zekere, onbetwistbare kennis, verkregen door objectief wetenschappelijk onderzoek. 1

In ons tijdsgewricht weten we inmiddels wel beter: we weten dat onderzoek altijd gestuurd wordt door belangen en door vooronderstellingen, we weten dat kennis slechts beperkt houdbaar is, we hebben kennis gemaakt met 'fake-news' dat nauwelijks van echt te onderscheiden is, en zelfs politici kunnen straffeloos beweren dat 'wetenschap ook maar een mening is'. We hebben miljoenen encyclopedieën onder handbereik, we worden overspoeld door informatie, maar het is de vraag of we er per saldo wijzer van worden...

In deze 29e serie gaan we onder leiding van diverse deskundigen na wat er in onze moderne levens nog klopt van het adagium van encyclopédiste Georges-Louis Leclerc, comte de Buffon (1707-1788): "La seule vraie science est la connaissance des faits" (de enige echte wetenschap is de kennis van de feiten), en dat alleen door kennis van feiten de mens in staat is om vrij te worden.

13 december 2020

Milieuproblematiek

In veruit het grootste deel van de geschiedenis van de mensheid werd 'natuur' beschouwd als gevaarlijk. Een geciviliseerde stadstaat diende zich ertegen te beschermen. Pas in de Romantiek werd natuur een plek om te relaxen, om 'weer mens te worden'. In onze tijd wordt de mensheid gezien als de bedreiger van de natuur; de natuur moet nu tegen de mens beschermd worden. Wat is de relatie tussen het Antropoceen en denken in termen van natuurbehoud? Inleider: drs. Lisa Doeland

10 januari 2021

Tussen hoop en vrees; ethiek in onzekere tijden

Een virus heeft in korte tijd veel van wat als zeker werd beschouwd op losse schroeven gezet.

Tegelijk vraagt de pandemie om daadkracht en om maatregelen die het tij ten goede keren. En er spelen ook hier tegenstrijdige belangen een rol. Ethica Els Maeckelberghe schetst de praktijk van deze crisis aan de hand van actuele ethische vraagstukken.

Inleider: dr. Els Maeckelberghe (RUG – UMCG)

24 januari 2021

Opvoeding, onderwijs, wetenschap

Opvoeding en onderwijs berusten op de overdracht van normen en waarden die gangbaar zijn binnen een bepaald sociaal domein en in een bepaald tijdsgewricht. Hoe verhoudt dit gegeven zich tot het idee van objectieve wetenschap die onweerlegbare waarheden produceert? En hoe om te gaan met de kritische tegenbeweging die alle kennis kwalificeert als 'mening'?

Inleiders: drs. Frank en drs. Maarten Meester

14 februari 2021

Politiek, complottheorieën, populisme

Het is de taak van politici om te zorgen voor een leefbare samenleving. Het is de bedoeling dat burgers politici kritisch volgen. In onzekere tijden verwachten burgers vaak meer dan de politiek kan bieden, en gaan vervolgens hun heil elders zoeken.

Inleider: dr. Sjaak Koenis (universiteit Maastricht)

14 maart 2021

Beeldvorming en ware werkelijkheid

Het woord 'feit' of 'fact' is afgeleid van het Latijnse 'facere' of 'maken'. Kennis kan nooit meer zijn dan een voorwaardelijke consensus, voortkomend uit een sociaal constructieproces. In de wetenschap zelf zijn er dus altijd grote en kleine 'paradigma-wisselingen' geweest, waardoor we opeens radicaal anders naar 'de dingen' gingen kijken. (Zie de gedeeltelijke blindheid van het RIVM – vanaf het begin van de Covid-crisis tot aan vandaag, bijv. door ethnocentrisme). De media geven aan zowel kinderen als volwassenen ook een heel ethnocentrische weergave van 'andere' mensen: in het dagelijks leven, in het nieuws, in klassieke stripverhalen, in Hollywood blockbusters, in 'De Botsing der Beschavingen' en zo voort (van Zwarte Piet tot 'Black Lives Matter'). Door de extreme arbeidsdeling tussen zogenaamde experts ziet niemand het 'complete plaatje' meer.

Inleider: Dr. Jaap van Ginneken, wetenschapshistoricus en sociaal psycholoog (o.m. UvA).

Tijd en plaats: zondagmiddagen van 13.30 tot 16.00 uur in De Bres, – Schoolstraat 4 – 8911 BH Leeuwarden

Kosten deelname: €10,- p.p. per bijeenkomst, vooraf over te maken op rekeningnummer NL 16 TRIO 0198 3836 65 t.n.v. penningmeester HV-Fryslân, onder vermelding van 'Filosofie XXIX'.

Na storting van het bedrag stuurt u een mail naar 'secretariaat@hvfryslan.nl' of per post naar Postbus 2502, 8901 AA Leeuwarden, het postadres van HV Fryslân.

Pas wanneer beide handelingen zijn verricht, komt uw naam op de lijst deelnemers. Er passen

i.v.m. corona maximaal 30 deelnemers in De Bres. Wanneer het maximale aantal deelnemers is bereikt, krijgen degenen die zich dan nog aanmelden hiervan bericht, en wordt hun bijdrage teruggestort.

Consumpties: De bar mag i.v.m. corona-voorschriften niet gebruikt worden, maar u kunt wel vooraf een consumptie bestellen. De kosten hiervan kunt u optellen bij de kosten van deelname, en het bedrag in één keer storten. Thee, koffie en fris kosten €1,80 en bier en wijn €2,80

Informatie:

www.humanistischverbond.nl
<https://theaterdebres.nl>

Vragen:

secretariaat@hvfryslan.nl
app of sms naar: 06-33781823

Boekjes met samenvattingen van de vorige jaargangen lezingen zijn nog verkrijgbaar op papier en voor de eerste 25 jaar ook digitaal. Voor informatie over bestellen: zie de afdelingspagina's van Fryslân op de landelijke HV website, www.humanistischverbond.nl

Vacature algemeen bestuurslid HVFryslân

Het bestuur van HVFryslân bestaat uit vier enthousiaste leden. Wij zijn op zoek naar een vijfde bestuurslid, nu er een vacature is ontstaan binnen het bestuur.

Bent u iemand die met uw kennis en kunde ons wil ondersteunen in het coördineren van projecten en thema bijeenkomsten of het opzetten van een leden- en vrijwilligersbestand? Heeft u goede ideeën voor het vieren van het 75 jaar HV bestaan in 2021? Dan maken we graag kennis met u!

Wij vragen:

- lidmaatschap van het Humanistisch Verbond en affiniteit met het humanisme
- bereidheid tot een belangeloze inzet voor een vereniging op bestuurlijk niveau
- gevoel voor actualiteit
- een enthousiaste participatie in onze maandelijkse vergaderingen

Wij beloven:

- de volle medewerking en facilitering
- een gezellige en betrokken werksfeer binnen het bestuur
- Waardering
- een onkostenvergoeding voor gemaakte kosten

De invulling van de functie en de verdeling van de taken gebeurt in onderling overleg. Bij interesse en voor informatie kunt u contact opnemen met Jan Wijbenga (voorzitter@hvfryslan.nl) of Marjoleine Beers (secretariaat@hvfryslan.nl).

Nog een VACATURE: wij zijn ook op zoek naar twee enthousiaste vrijwilligers die de communicatietaken op zich willen nemen. Zie voor de uitgebreide omschrijving op onze website onder het „laatste nieuws“.

Het menselijke van het humanisme

Op 26 september is een ledenraadpleging geweest die op diverse locaties in Nederland is gehouden. Voor de afdelingen Noord was het in Heerenveen.

Onder leiding van Marco Oostdijk hebben onze visie op het meerjarenplan gegeven en is er een "longlist" gekomen, die (met die van de andere afdelingen) nu op de ALV wordt gepresenteerd. Doelstelling is om te komen tot een blauwdruk voor de invulling van het langere termijn beleid van het HV. Daarmee wordt een basis gelegd om te komen tot een eigentijdse invulling van het humanisme, dat de bestaande leden en achterban, maar zeker ook nieuwe (jongere) onder hun aanspreekt. De resultaten van deze reflectie worden vertaald naar een actuele profilering van het humanisme in Nederland. Wat zijn de kernwaarden en welke maatschappelijke rol zien we voor het HV en op welke wijze kan die ingevuld worden?

De ambitie daarbij is een breed gedragen samenvatting van de ideeën, wensen en verwachtingen van leden, humanistische professionals en belangrijke stakeholders van het HV in Nederland vast te stellen. We delen immers zorgen over de richting van de samenleving en de moderne levenskwaliteit

Die blauwdruk levert daarbij verschillende handvatten, die verder uitgewerkt kunnen worden binnen het HV, onder andere in het Meerjarenplan 2021-2025. Liefst is het ook te zien als 'kader' voor de nieuwe voorzitter (m/v), die op die ALV dan benoemd wordt. Een verslag van Bob Boersma.

Waar gaat het Humanistisch Verbond heen?

Of, waar moet het Humanistisch Verbond heen?

Of, waar willen wij, humanisten, dat het Humanistisch Verbond heen gaat?

Of, maken wij van 'of' een 'en'?

Reden genoeg om landelijk in groepen te gaan overleggen. Maar waar leidt dat toe? Want het is toch 'zoveel mensen, zoveel meningen'? Dat valt in de praktijk toch wel mee, als je onder dezelfde wolk zit. Immers 'een huis waar je woont', betekent vaak hetzelfde als 'de plek waar je leeft'.

Beelden in vorming, beelden die gevormd zijn.

Het Humanistisch Verbond wil vooral mensen helpen om onafhankelijk te denken en te voelen, alsmede om dogma's van je rug te kunnen laten glijden. Het is daarom belangrijk als vereniging qua levensovertuiging (dus ook politiek) zonder specifieke kleur over te komen. Maar alles heeft natuurlijk zijn grenzen. Extremisme kan moeilijk verenigd worden met de humanistische filosofieën. Waar dit bedreigend is, zal het Humanistisch Verbond hiertegen onderbouwde actie moeten ondernemen.

Wij willen als humanisten graag zowel gemeenschapsvorming als verbinding. Ook willen wij waar nodig sociale steun geven. Veel mensen die uit hun religieuze omgeving zijn gestapt, zijn

bepaalde vormen van sociale contacten gaan missen die gekoppeld zijn aan gezamenlijk overeenkomende interesses en gevoelens. Want 's zondags samenkomen is voor deze mensen niet alleen met zijn allen naar boven kijken. Door de reguliere contacten is het uitzicht op steun, indien nodig, groter.

Kan het Humanistisch Verbond daar een duidelijk maar ook gezelliger alternatief voor creëren voor jong en oud, de sociale rol van religies overnemen? De wens is er. Maar laten wij ons dan wel realiseren dat je niet alles aan 'Amsterdam' moet overlaten.

Juist de regio's kunnen, binnen het kader van de Humanistische filosofie, door het ontplooiën van eigen, nieuwe initiatieven een essentiële rol spelen bij het vervullen van de hier/aldus ontstane collectieve ideeën en wensen.

Velen wensen een openheid ook voor sympathisanten/niet-leden, hetgeen weer kan leiden tot werving van nieuwe leden. Moet dat binnen de waarden en normen van het Humanistisch Verbond leiden - vergelijkbaar met de meeste kerkgroepen en serviceclubs - tot grotere onafhankelijkheid van de regionale afdelingen, ook financieel?

O tempora o mores, maar ook o associations o mores. De zeden zijn niet alleen gebonden aan tijdperken, maar ook aan verenigingen. Echter, vaker hebben wij mensen meer commentaar op het gedrag zelf dan op de redenen, de waarden van een gedrag. Willen wij humanisten daar wat moois van maken, zullen wij ook te voorschijn moeten halen waar die waarden op gebaseerd moeten zijn. Voorkomen van fundamentele overlast is een van de belangrijkste bases. Een variant daarop past bij het humanisme: anderen ondersteunen bij last van overlast. Niet iedere overlast wordt door andere mensen veroorzaakt. Het kunnen ook diertjes en virussen zijn. Kortom, nog wel iets om over door te denken én verder in te vullen.

Vanuit de overheid kunnen om zeer moverende redenen maatregelen genomen moeten worden die de vrijheid van mensen beperkt, zeker als het probleem levensbedreigend is. Vanuit een levensovertuiging moet men zich dan niet kunnen beroepen op regels die ten onrechte en ja, discriminerend in de grondwet staan. Het is natuurlijk bijzonder als in de ogen van de gelovigen de almachtige god Covid19 toestaat en vervolgens geen zorg draagt voor lijdende mensen of ze nu gelovig, agnost of ongelovig zijn. En dan toch denken dat ongelovigen niet massaal bij elkaar mogen komen en gelovigen wel. Religies hebben als

gesuggereerde exceptionele levensovertuiging meer rechten en minder plichten in de grondwet dan niet-religieuze levensovertuigingen. Dit staat haaks op het principe van scheiding tussen kerk en staat en tegengaan van discriminatie. Waar de religieuze politieke partijen nog geen 30% van de Kamerzetels hebben, moet het mogelijk zijn dat het parlement dat deel van de grondwet en ook andere wetten aanpast. Daar mag het Humanistisch Verbond zich duidelijk over laten horen. Hierdoor kunnen ook andere door de religieuze partijen gefixeerde en geblokkeerde wetten aan de werkelijkheid worden aangepast,

alsmede “Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden”. Hij is het toch bij de gratie van het volk?

Om duidelijk en herkenbaar aanwezig te zijn in de samenleving voor jong en oud alsook een duidelijk imago neer te zetten, vinden humanisten dat je veel van je moet laten horen. De doordachte communicatie moet duidelijk zijn. Wel meer nuances, minder activistisch, minder vaak intellectueel, minder schieten op religies. (Ik voel u denken. Maar ik schoot op de wetgeving, niet op religies.) Door deze vorm van communicatie wordt het Humanistisch Verbond bereikbaarder en meer geaccepteerd door een groter en breder publiek, alsook door meer jongeren. Zoals eerder al gesteld, moeten de uitingen meer boven de massa dan in de massa worden gezet. Dit doet niets af aan het individu. Vanuit boven de massa meer menselijk gericht dingen roepen, raakt de mens meer positief en bereikt het een hoger gezag. Om constructiviteit en geloof in de toekomst uit te stralen kunnen de nieuwsbrieven, maar bijvoorbeeld ook lezingen meer nadruk leggen op goed nieuws. Immers goed nieuws zet mensen beter op het pad naar het goede, want daar schijnt de zon. Het Humanistisch Verbond moet dus naar het totale volk kijken en tussen het individuele volk actief zijn.

Het Humanistisch Verbond wordt gezien als een hechttingsgemeenschap die de individualiteit van de mens respecteert. Dat geldt ook voor beslissingen die de mens over zichzelf wil nemen. Immers het is niet zijn eigen keuze geweest tot levend wezen gecreëerd te worden. Het is dus aan het individu zelf, mits overwegingsrijp, te beslissen om zijn leven, indien gewenst, te beëindigen. Omdat soms de beslissingen onvoldoende zijn afgewogen, blijft geestelijke ondersteuning van belang. Het Humanistisch Verbond kan daar een goede rol in spelen.

Zoals vaak bij -ismen wordt het ene als feit gezien en het andere als fout. Liberalisme is goed dus socialisme is fout of omgekeerd. Dat zie je op dit moment bij discussies rond individualisme en collectivisme. Veel mensen realiseren zich niet dat collectivisme o.a. tot communistische staatsdictatuur heeft geleid en individualisme tot te zware belasting van jonge mensen, die alles toch zelf moeten kunnen oplossen en overal 10-en halen. We weten intussen dat beide ideeën geen 10 hebben gekregen. Ons dat realiserende zullen wij de sterke punten uit het individualisme en collectivisme moeten halen en een mooi nieuw woord moeten bedenken (cohesivisme?), want alle goede dingen zitten in het midden. En dat allemaal als basis voor het Humanistisch Verbond?

Kortom, staat het humanisme voor vrijheid, gelijkheid, en broederschap? Of ligt het net wat anders dan wel genuanceerder?

Alhoewel vrijheid collectief geregeld wordt, is het gevoel van vrijheid per mens verschillend. De ene mens doet iets verkeerd, laat zich arresteren en voelt zich eindelijk vrij, want hij voelt geen druk meer op zijn leven. De andere mens, bulkend van de centen, kan alles doen wat hij wil, mensen omkopen om hem te ondersteunen en voelt zich continu onvrij. Gelukkig zijn er velen die snappen dat je aanpassen aan redelijke omstandigheden en verlangens van de samenleving, genoeg is om je vrij te voelen.

Gelijkheid is ook zo'n stroef begrip. In tegenstelling tot wat wel gesuggereerd wordt, stelt Van Praag niet dat iedereen gelijk is. Hij nuanceert dat wel degelijk. Daarnaast weten we intussen

ook iets meer hoe de mens in elkaar zit. De mensen die het meest op elkaar lijken zijn eeneenge tweelingen en zelfs daar zitten bij de lichamelijk opbouw en karakter verschillen. Als ik rondkijk, zie ik dus ook allemaal verschillende mensen. Bij contacten ervaar ik allemaal verschillende mensen. Ieder mens heeft een ander karakter, dus is hij/zij/gij niet gelijk aan de ander. Als we allemaal gelijk waren hadden we 7,7 miljard vrienden. Volgens mij hebben wij die niet. En zelfs niet alle mensen uit onze straat horen tot onze vriendenclub. De term gelijkwaardigheid is niet uit de lucht komen vallen. Het bevestigt het verschil. Alleen vinden wij, dat wij gelijkwaardig moeten omgaan met eenieder, hoe zijn uiterlijk of innerlijk ook is. Vraagje: heeft een grote crimineel die allerlei mensen vermoord heeft in alle facetten recht op dezelfde gelijkwaardige omgang als een goed mens?

Broederschap betekent in feite dat je niet zulke hoge eisen aan het karakter van de ander moet stellen om te zorgen dat je goed met elkaar omgaat én klaar staat voor die ander. Een rijke samenleving waar daklozen leven, kinderen niet mee kunnen met een schoolreisje omdat de ouder(s) dat niet kunnen betalen enzovoort, is niet bezig met broederschap. In een samenleving waar dat te weinig aandacht krijgt, leidt dat ook tot overdadige agressie. Want broederschap is het ultieme bewijs van gelijkwaardig handelen.

Dus *broederschap, gelijkwaardigheid en vrijheid* zonder fundamentele overlast voor anderen lijkt me een aardig ontwikkelingsonderwerp voor het Humanistisch Verbond.

Chucker-out: Het zou mooi zijn als het Humanistisch Verbond ook onze belangrijke historische culturen mede onderhoudt. Een belangrijke ondermijning van die cultuur die de laatste decennia plaatsvindt, is het vervangen van Nederlandse woorden en uitdrukkingen door Engelse. En dat uitgerekend in een tijd dat Engeland en de VS meer afstand nemen van Europa. Dit is in 99% van de gevallen absoluut niet nodig. Laten wij als organisatie kinderen weer kinderen noemen enzovoort. Als het doorgaat zoals nu, kunnen de kinderen aan het einde van deze eeuw geen Nederlands meer lezen. Waar het buitenlandse woorden betreft is het meegaan met de mode niet wat bij taal hoort. Er is geen land, waar de eigen taal zo overboord wordt gegooid als in Nederland.

Nog even dit: er blijkt sinds enige tijd een vraag te leven hoe we de koepelorganisatie van alle aansluitbare humanistische organisaties zouden moeten noemen. Zo'n naam moet uit communicatieoverwegingen niet te lang zijn. Een optie: Stichting Humanisten Samen. Nog een paar: Humanistische Koepel, Humanistische Mantel.

Bob Boersma

Van het bestuur van **HV GRONINGEN**

Het coronavirus heeft ons allemaal nog in de ban en het ziet er naar uit dat dit ook nog wel enige tijd zo zal blijven. De noodzakelijke maatregelen leggen ons allerlei beperkingen op, zowel in de privé-sfeer als in de omgang met anderen.

Wij hebben ons als bestuur dan ook genoodzaakt gezien een tweetal activiteiten die al gepland stonden te annuleren.

- Allereerst onze eigen **Jaarvergadering 2020**, die oorspronkelijk in het voorjaar gepland stond en later in het najaar. Inmiddels vindt een afhandeling van de formele zaken plaats via een e-mail aan de leden.
- Een andere activiteit, waar veel werk voor is verzet en waarvan wij ons veel hadden voorgesteld, betreft aandacht voor mensen met dementie die thuis wonen en hun mantelzorgers, aan de hand van beelden uit de documentaire **Thuis op Zuid**. Een fysieke bijeenkomst is afgelast en later bleek ook een digitale bijeenkomst niet haalbaar. Mogelijk dat er in het komende kalenderjaar in een andere vorm iets gedaan kan worden met dit materiaal.

Toch willen we proberen, rekening houdend met de coronabeperkingen, een aantal dingen door te laten gaan.

- Allereerst onze **Nieuwjaarsbijeenkomst**. Dat zal deze keer niet gaan in het Humanistisch Centrum. Er worden nu plannen gemaakt voor een buitenactiviteit, bijvoorbeeld een stadswandeling met ontmoetingsplekken. Op die manier hebben wij toch gelegenheid om elkaar nog eens te ontmoeten. Misschien wat fris, maar met hier en daar een drankje en warme harten zal het vast wel lukken. Deze Nieuwjaarsbijeenkomst vindt plaats op **zondag 31 januari 2021**. Via de e-mail wordt u hierover nader geïnformeerd.
- In september zou de cursus **Mens zijn in de 21^e eeuw** gegeven worden. Er was destijds veel belangstelling voor deze cursus. De cursus is toen vanwege corona niet doorgegaan. Inmiddels is duidelijk geworden dat wij in het Humanistisch Centrum met een gerust hart bijeenkomsten kunnen houden met groepen van maximaal 19 personen. Wij vinden het dan ook fijn dat wij deze cursus nu opnieuw kunnen aanbieden en wel op **zaterdag 15 mei 2021 en zaterdag 29 mei 2021**. Zie voor informatie elders in deze Schakel.

- En dan wacht ons in 2021 **het 75-jarig jubileum van het Humanistisch Verbond**. Zowel landelijk, als regionaal, als lokaal wordt hieraan aandacht besteed. In de Regio Noord – de afdelingen Groningen, Fryslân, Assen en Emmen – vindt afstemming / samenwerking plaats. Onze eigen afdeling is in het najaar van 1946 tot stand gekomen. Wij stellen ons dan ook voor om in **het najaar van 2021** in Groningen expliciet aandacht aan het jubileum te besteden. Natuurlijk hopen wij dat wij dan inmiddels wat meer vrijheid hebben. Wij nodigen iedereen, die een idee heeft om dit jubileum te vieren, van harte uit om zich te melden en mee te werken. Ideeën voor viering/herdenking binnen het verbond als ook voor daarbuiten zijn van harte welkom.

**HUMANISTISCH
VERBOND**

- Tijdens onze laatste bestuursvergadering hebben wij kennis gemaakt met GVAGroningen = **Geestelijke Verzorging Aardbevingsgebied**. Marjo van Bergen, humanistisch geestelijk verzorger GVAGroningen, heeft ons geïnformeerd over de activiteiten van het GVA en de bevindingen van het GVA. Zelfs voor mensen uit Groningen waren de verhalen nog aangrijpend. Wij hebben afgesproken dat wij contact houden en dat wij waar mogelijk de activiteiten van het GVA zullen ondersteunen. Hiernaast vindt u een bijdrage van Marjo van Bergen.

Marjo van Bergen

Even kennismaken **Humanistisch Geestelijke Verzorging in het Aardbevingsgebied in Groningen**

Sinds november 2018 is er speciaal voor het aardbevingsgebied in Groningen geestelijke verzorging beschikbaar. De afdeling HV Groningen ondersteunde het initiatief hiertoe van harte, en heeft ook zitting in het overkoepelende projectteam. Sinds oktober 2019 is ook een humanistisch geestelijk verzorger aan het team toegevoegd: Marjo van Bergen.

Even voorstellen?

Marjo van Bergen, 61 lentes jong, gepokt en gemazeld als humanistisch geestelijk verzorger in Ouderenzorg, justitiële inrichtingen, o.a. de vreemdelingendetentie, een streekziekenhuis, en in de extramurale zorg. Een geestelijk verzorger met hart voor pionieren en ondernemen. De halve werkweek ben ik nog steeds aan de slag in Noord Holland als geestelijk verzorger bij mensen thuis, en als supervisor en docent. De andere helft van de week werk ik in Groningen met en voor de mensen in het aardbevingsgebied.

Bij de start van GVA Groningen was ik meteen gevangen: wat zou dat een mooie plek zijn om te gaan werken. Niet alleen in het landschap waar ik zo veel van houd, maar ook een pioniersplek, waar vragen leven die mij onmiddellijk bij de strot grijpen. Er zijn zoveel grote levensthema's die hier op scherp komen te staan, in dit gebied aan het randje van het land, dat gevangen is in de raderen van grootschalige strategische processen rondom energievoorziening, de belangen van de olie-industrie, geopolitieke ontwikkelingen en landelijke politiek. Een context waar de kwaliteit van individuele levens zo weinig lijkt te tellen en waar levensthema's direct raken aan politiek-morele vraagstukken. Hoe bouw je hier een leven, een levenshouding op die voldoende veerkracht en energie oplevert om mee vooruit te kunnen? Ook als je invloed op je eigen leven door die context enorm beperkt wordt? Waar vind je voldoende vertrouwen, in de toekomst, in elkaar, in je overheid en in de systemen waarbinnen je leeft? Hoe blijf je geestelijk weerbaar, veerkrachtig en gezond?

Wie van jullie, de leden van het HV in de regio, vooral in Groningen, hebben ook te maken met de aardbevingsproblematiek? Of misschien moet ik zeggen: wie niet? Zeker voor de Groningers onder jullie: het gebeurt in jullie regio, in de gemeenschap waarbinnen jullie wonen, werken, leven. In de regio waar je kinderen wonen en werken, waar zij een toekomst opbouwen en kinderen krijgen.

Mocht je een keer van gedachten willen wisselen, je verhaal willen vertellen, altijd welkom!

Marjo van Bergen, Geestelijk Verzorger / Teamleider

T: 06 3800 7859 E: m.vanbergen@gvagroningen.nl www.gvagroningen.nl

WANDELEN in

Wandeling 3 januari 2020

We gaan wandelen in de Vosbergen bij Eelde. We starten vanaf de parkeerplaats aan de Vosbergerlaan die zich op 50 meter bevindt van de Burgemeester Legroweg. Vanuit Eelde en De Punt bevindt de laan zich in een bocht van de Burgemeester Legroweg bij het Vliegveld.

Wandeling 7 februari

We gaan wandelen in De Vijftig Bunder en het Noordlaarderbos. We parkeren aan de Tolhuisweg bij het bos aan de rechterkant van de weg. Tussen Noordlaren en Midlaren bij een boerderij rechts gelegen aan de weg bij een kruispunt ga je rechtsaf de Tolhuisweg in. Linksaf gaat naar de Noordlaarderweg. Na ongeveer 2 km kom je bij de parkeerplaats.

Groningen

Wandeling 7 maart

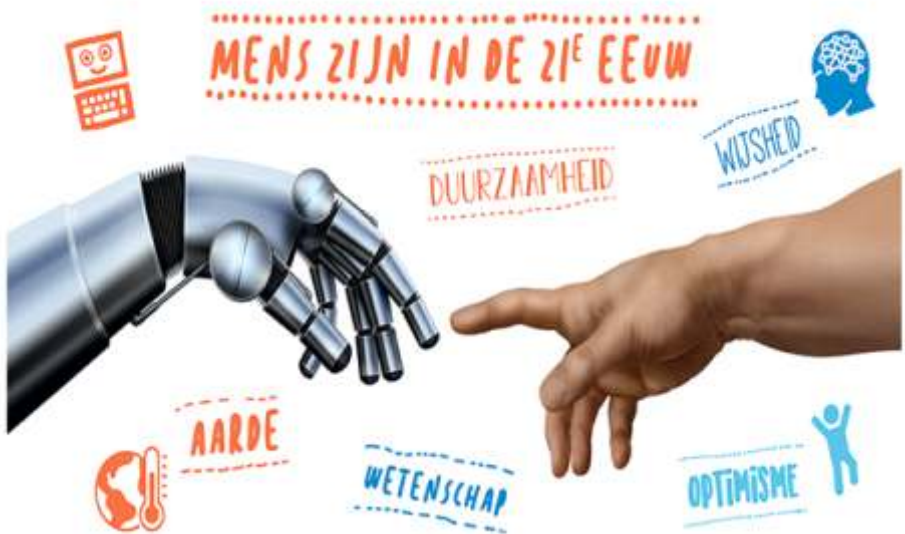
We gaan wandelen in de Appelbergen. We starten in Glimmen vanaf de parkeerplaats van Brasserie De Kastanjehoeve gelegen aan de Zuidlaarderweg 4 nabij de spoorwegovergang.

Alle wandelingen starten om 10.30 uur en zijn tussen de 3 en 4,5 km.

Inlichtingen:

Marijke en Pieter Hofman
Tel.0592 - 343595/0619003043.
email: hofbak@ziggo.nl

Wie ben ik, als mens, in de 21e eeuw? Media, markt en technologie veranderen je leven, je relaties met anderen en de natuur. Hoe blijf je je eigen, bewuste keuzes maken? In vier interactieve bijeenkomsten verzamel je een berg nieuwe inzichten en een onbevangen blik op jezelf als mens in de 21e eeuw.

In deze cursus onderzoeken we humanistische inspiratiebronnen en gaan we op zoek naar nieuwe perspectieven. Door teksten te lezen die je anders niet zo snel leest, reflectie en in gesprek met je docent en medecursisten staan je stil bij fundamentele vragen uit de 21e eeuw. En wat het humanisme daarbij kan betekenen.

Hoe kun je je in de 21e eeuw 'opnieuw' leren vormen? En dat op een duurzame manier te doen, samen, met een beter vermogen je aandacht zelf te bepalen en te richten (in plaats van technologie te laten bepalen) en met praktische wijsheid?"

Cursusdata: zaterdag 15 mei 2021 en zaterdag 29 mei 2021

Duur cursus: van 11.00 uur tot 16.00 uur

Cursusplaats: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen

Aanmelding: via secr.hvgron@gmail.com

Inlichtingen: secr.hvgron@gmail.com mob 06 10264135

Kosten: Niet leden: € 120,--

HV-leden: € 75,--

Minima en studenten: € 60,--

Minima en studenten die lid zijn: € 37,50

OPROEP HUB Groningen & Fryslân

De Humanistische Uitvaartbegeleiding (Hub) in Fryslân en Groningen zoekt belangstellenden voor bestuurlijke en coördinerende taken. Bij dezen nodigen wij de leden van het HV in Fryslân en Groningen uit om te reageren.

Zoals bekend is de Hub een dochterorganisatie van het Humanistisch Verbond. Het werk van de Hub is regionaal georganiseerd. Het spreken bij uitvaarten vormt het belangrijkste werk. Daarnaast vinden gesprekken bij leven plaats.

Voor dit alles is per regio een bescheiden organisatie nodig. Het organisatorische werk vindt plaats in goed overleg. De tijdsinvestering is meestal geen probleem. Kosten worden vergoed.

In elke regio heerst een grote mate van collegialiteit. Naast het werk wordt tijd vrij gemaakt voor ontspanning.

In Groningen raken de functies van voorzitter en secretaris vacant.

In Fryslân zijn we altijd op zoek naar sprekers. Zowel Nederlands als Fries sprekend en schrijvend.

Daarnaast zoeken beide regio's coördinatoren. Deze functionarissen zorgen ervoor dat binnenkomende aanvragen voor een spreker verdeeld worden; dit gebeurt in samenwerking met een aantal van de sprekers.

Naast deze functies is er in Groningen plaats voor deskundigheid op het gebied van de pr.

De Hub in Fryslân en Groningen nodigt belangstellenden voor genoemde werkzaamheden uit contact met hen op te nemen. Het ligt voor de hand dat dan eerst een oriënterend gesprek plaatsvindt. Wie niet zelf in de gelegenheid om de Hub te helpen, kan misschien anderen stimuleren tot een reactie.

Voor elke reactie zijn wij u erkentelijk!

Fryslân: Inie Holtman, voorzitter,
telefoon 06-55344701,
E-mail iniehubspreker@gmail.com

Groningen: Martinus van Hoorn, voorzitter,
telefoon: 0596-629523,
e-mail mc.vanhoorn@wxs.nl

Humanistische
Uitvaartbegeleiding

Sprekers
bij uitvaarten

REGIO NOORD

Humanistische contacten

voor een landelijk overzicht van humanistische organisaties: zie www.human.nl

Humanistisch Vormingsonderwijs HVO

HVO Primair- Org. voor docenten HVO en Levensbeschouwing in het openbaar basisonderwijs. Eltjo Dijk is de regiobegeleider
Fryslân Mail: e.dijk@hvo.nl
www.hvoprimair.nl

Filosofiewerkgroep Fryslân

Ron Muijzer, Raard, 06 337 81 823
ronmuijzer@yahoo.com

Humanistisch geestelijk raadslieden

Myriam van der Vorst, 0513 685 739
Tjongerschans Ziekenhuis Heerenveen

Jan Sipma 06 8320 7732
Meriant

Marcelle Mulder, 06 308 12 853
Zorgorg. Patyna, Sneek
marcelle.mulder@patyna.nl

Agaath Heijboer, 050 3613884 Of 3612030
a.a.heijboer@umcg.nl

NNCZ/Jannes van der Sleedenhuis Hoogeveen
Bas van der Sijde, contact: 0528-266944

Nannie Bos

Sichtpunt.frl geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie

Humanistische geestelijke verzorging bij Justitie

Dr. S van Mesdagkliniek, Groningen
Jeannette van der Meijde, 050 5221221

Eva Boer, PI Veenhuizen,
locatie Esserheem 08807 37123
locatie Norgerhaven 08807 36885/36882

Humanistische geestelijke verzorging PI Marwei

Jacob Overbeek
j.overbeek@dji.minjus.nl
06 2897 1364

GGZ Friesland, locatie Franeker

Wietske Cuperus, geestelijk verzorger
aanwezig: di, do, vrij 06 83 263 099
wietske.cuperus@ggzfriesland.nl

Vrij gevestigde Humanistische Raadslieden

Mirabelle A. Schaub-de Jong
050-5252253 / 0620732179

Jan Sipma
06 2099 1738

Stichting Abraham Vellinga

Piet Postma secr. Murnserdyk 13-15,
8573 WN Mirns piet@pjpostma.nl
NI58 RBRB 0706 5789 02

Bijlenga Stichting

Jan Dijkstra jan.dijkstra.mz@gmail.com
Marjoleine Beers secretariaal@hvfryslan.nl

Humanistische Geestelijke Verzorging In het aardbevingsgebied in Groningen

Marjo van Bergen, GV/Teamleider
06 3800 7859, m.vanbergen@gvgroningen.nl
www.gvgroningen.nl

Humanistische geestelijke begeleiding

Het leven vormgeven is niet altijd eenvoudig. Humanistische geestelijke begeleiders helpen - met gesprekken, advies en ondersteuning - om evenwicht te vinden als het even moeilijk gaat. Humanistisch geestelijk verzorgers werken bij defensie, justitie, in de zorg of zijn vrijgevestigd. Vrijgevestigde geestelijk verzorgers kunnen ook helpen vorm te geven aan een humanistische relativering.

Humanistische Uitvaartbegeleiding

Nabestaanden vinden het moeilijk een toespraak te schrijven of uit te spreken. Een humanistische uitvaartbegeleider helpt u daarbij. Mogelijkheden zijn een gesprek-bij-leven en een gesprek met nabestaanden.

Een humanistische uitvaartbegeleider heeft een speciale opleiding gevolgd en biedt hulp op basis van kennis en ervaring. De begeleider is humanist en heeft oog voor de waardigheid en eigenheid van elk mens en begrip voor de kronkelwegen van het leven.

Er is een speciale website waar u alle informatie vindt:

www.humanistischeuitvaart.nl

Telefoonnummers van plaatselijke contactpersonen vindt u achter in de Schakel.

Een executeur testamentair van het Steunfonds Humanisme?

Wat moet er gebeuren als ik er niet meer ben? Het is misschien niet plezierig, maar wel goed om er eens bij stil te staan. Want wie regelt uw uitvaart? Wie zorgt ervoor dat de wensen uit uw testament worden uitgevoerd en handelt allerlei praktische zaken af? Als er in uw omgeving niet direct iemand is om dit voor u te regelen, kunt u het Steunfonds Humanisme als executeur inschakelen. De medewerkers regelen uw zaken met respect, zorg en oog voor detail.

HUMANITAS VACATURE HUMANITAS

project 'Thuisadministratie' (TA) zoekt een coördinator M/V

Ben jij: initiatief nemend, zelfstandig, sociaal en empathisch?

Kun/wil jij: intakes en verslaglegging doen, een groep vrijwilligers aansturen, matches regelen tussen aanvrager en vrijwilliger, samen met de andere coördinator werken en met nieuwe impulsen, ideeën komen?

Heb jij: een HBO denkniveau, 12-16 uur per week tijd, affiniteit met financiën en budgettering?

Dan is Humanitas Leeuwarden op zoek naar jou!

Wat zijn je taken als coördinator TA?

- Intake houden met deelnemers en die koppelen aan een vrijwilliger
- *Werven en begeleiden van vrijwilligers en stagiaires
- Administratie bijhouden
- Contacten onderhouden met alle organisaties met wie we samenwerken en die ook uitbreiden
- Berichten opmaken voor de sociale media –
- Initiatieven ontwikkelen om deelnemers te bereiken
- Deelnemers begeleiden

Lijkt het je leuk je bij ons aan te sluiten, mail dan naar leeuwarden@humanitas.nl en je wordt uitgenodigd voor een vrijblijvend intakegesprek.

Bellen kan ook tel. 058-2666608

Humanitas Assen

Brunelstraat 77, 9404 KB Assen
0592 311 121 assen@humanitas.nl

Humanitas Groningen

A-kerkhof 22 ZZ, 9711 JB Groningen
050 3120633 info.noord@humanitas.nl

Humanitas De Stellingwerven

DeStellingwerven@humanitas.nl
secretaris: Rikus Hermelink

Humanitas Leeuwarden

leeuwarden@humanitas.nl

Humanitas NO-Friesland

no.friesland@humanitas.nl

Humanitas NW-Friesland

nw-friesland@humanitas.nl

De Fryske Marren (DFM)

defriesemereren@humanitas.nl

Humanitas Smallingerland/Opsterland

smallingerland-opsterland@humanitas.nl

Humanitas ZW Friesland

zw-friesland@humanitas.nl
Hennie Boschma-Feenstra secr.
0515-575138

Humanitas Heerenveen

heerenveen@humanitas.nl

BESTUREN

Afdelings FRYSLÂN

Jan Wijbenga, voorzitter@hvfryslan.nl
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadministratie
secretariaat@hvfryslan.nl 06 5311 2732
Bart van 't Veer, penningmeester@hvfryslan.nl
Roeleke Naber, lid
vacant: vrijwilligerscoördinatie (zie ook de advertentie
op de Fryslân-afdelingspagina's op humanistischverbond.nl)

ASSEN e.o.

Henk van der Zijden, voorzitter, 0592 20 33 12 / 06 23 60 91 01
henkvanderzijden@outlook.com
Fieneke Stronkhorst, secretaris
0592 34 27 20 / 06 21 36 32 23 secr.hvassen@gmail.com
Henk Marrink, penningmeester, vice-voorzitter
0599-35 35 69 / 06-2257 6511 penn.hvassen@gmail.com
Agnes Swierstra, bestuurslid, 0592 85 32 21 / 06 28 80 16 80
agnes.swierstra@gmail.com
Marlon Busstra, aspirant-bestuurslid, 06 1320 0785
stimulans@planet.nl

GRONINGEN

Marijke van de Hel, voorzitter
marijkevandehel@gmail.com 050 549 2796
Ieke Verveld, secretaris
secre.hvgron@gmail.com 050 850 3655 06 10264135
Willem Waard, penningmeester
penningm.hvgron@gmail.com
Lenie Kootstra, lid, Leniekootstra@gmail.com
Martijn van Loon, lid, vanloonmac@gmail.com
Ivo Hengst, jong hv: ivo_hengst@hotmail.com

3	Agenda
4	Oproep KLASSEN
6	Gelijk
8	Agenda Assen e.o.
10	Bildungsproces
12	Hoe de Schakel ons verbond...
13	Gespreksgroep Hoogeveen
14	Klimaatmitigatie en -adaptatie
16	Valkenstijn
18	Art 23
20	Veilig? Palavers ZWFryslân
21	Waarden & vereniging 2
22	75 jaar HV 2021 plannen!
24	IM Gijs de Vries
26	Filosofie voor een breed publiek
27	Vacature
28	Het menselijk van het humanisme
33	Van het bestuur Groningen
35	HGVA
36	Wandelen
38	Cursus mens zijn in de 21ste eeuw
39	Oproep HUB
40	Adressen
42	Vacature Humanitas

INHOUD